

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteén
Stortinget

Deres ref

Vår ref

Dato

23/525-

16. februar 2023

**Dokument 8:103 S (2022-2023) – representantforslag om
opptrappingsplan for habilitering og en nasjonal modell for veiledning i
hjemmet**

Jeg viser til Stortingets henvendelse av 31.januar 2023, hvor helse- og omsorgskomiteén ber om en uttalelse fra Helse- og omsorgsministeren om representantforslag fra Kirsti Bergstø, Kathy Lie, Marian Hussein og Cato Brunvand Ellingsen. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen fremme en opptrappingsplan for habilitering som en del av Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Planen skal omfatte habiliteringstjenester i kommunene og i spesialisthelsetjenestene og også samhandling mellom disse.*
- 2. Stortinget ber regjeringen legge fram en nasjonal modell for veiledning i hjemmet og hverdagslivet til barn med nedsatt funksjonsevne, og komme med anbefalinger til hvordan kommunene og spesialisthelsetjenesten kan sikre at pårørende får den bistanden de har behov for.*

Svar:

For regjeringen er det å fremme god helse og mestring i befolkningen ett av våre høyest prioriterte mål. Jeg mener det er viktig at alle som har behov for habilitering får et faglig godt tilbud tilpasset den enkeltes behov. Det gjelder uavhengig av både alder og hvor i landet man bor.

Jeg er kjent med utfordringene bl.a. knyttet til at det er variasjon i habiliteringstilbudet både i spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Områdene habilitering, rehabilitering og mestring vil følges opp gjennom Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Gode pasientforløp og samhandling er kjerneelementer i meldingen.

På bakgrunn av oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet i 2022 har Helsedirektoratet laget rapport om habilitering i spesialisthelsetjenesten 2017–2021. Rapporten viser bl.a. at flere pasienter får tilbud om habilitering i spesialisthelsetjenesten nå enn før pandemien. Økningen er spesielt stor innen habilitering av barn, og både barn og voksne får i økende grad tilbud om ambulante tjenester.

Helsedirektoratet og Riksrevisjonen har i nylige gjennomganger vist at sykehusene har varierende kompetanse og kapasitet i habiliteringstjenestene. De regionale helseforetakene har i 2021 og 2022 gjennomgått sine habiliteringstjenester på bakgrunn av oppdrag om å «vurdere behov for økte ressurser for å sikre faglig kvalitet, kompetanse, likeverdige tjenestetilbud og samhandling i habiliteringstjenestene, i samsvar med Helsedirektoratets veileder». Helseforetakene skal gi tilbakemelding om dette til departementet i mars 2023.

I sykehusene er mange familier med funksjonshemmede barn fornøyde med en tett oppfølging i barnehabiliteringen. I voksen alder er fastlegen i større grad involvert, og voksenhabiliteringen er i mindre grad involvert enn det brukeren og familien er vant til. Overgang til voksenavdeling faller ofte sammen med andre endringer som overgang skolearbeid, flytting til egen bolig og større selvstendighet og uavhengighet av foreldre. Denne overgangen oppleves som krevende av mange brukere. For å lette overgangen fra barn til voksen har mange sykehus god erfaring med å avholde overgangssamarbeidsmøte med fastlege, representanter fra førstelinjetjenesten, pårørende og pasient - i god tid før pasienten fyller 18 år.

Det er naturlig at ansvaret for oppfølging i hjemmet for barn med nedsatt funksjon ligger til kommunene. I kommunene kan koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator ha en viktig rolle i å sikre gode overganger. Familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester, har rett til barnekoordinator etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5 c, frem til barnet fyller 18 år. Rett til barnekoordinator trådte i kraft 1. august 2022. Samtidig fikk kommunene en plikt til å tilby barnekoordinator til familier/barn som oppfyller vilkårene for rett til barnekoordinator. Fra samme tidspunkt ble regler om samordning og samarbeid mellom velferdstjenestene harmoniserte og styrket. Barnekoordinator skal gjøre det enklere for familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, å få nødvendig informasjon og veiledning, samt et velferdstjenestetilbud som er koordinert og helhetlig.

Jeg er opptatt av å ivareta og støtte opp om de pårørende. Av Hurdalsplattformen fremkommer det at regjeringen vil «videreutvikle verktøyet pårørendeavtale med kommunen som et tilbud til pårørende med særlig tyngende omsorgsoppgaver.» Jeg har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å utarbeide et verktøy med formål om å legge til rette for gode rutiner for samarbeidet mellom pårørende og helse- og omsorgstjenesten, slik at også pårørendes rettigheter til informasjon og medvirkning ivaretas. I oppdraget har jeg bedt Helsedirektoratet vurdere om pårørendeavtaler bør innarbeides i pårørendeveilederen, og i så fall på hvilken

måte. Pårørendeveilederen beskriver pårørendes rettigheter og helse- og omsorgstjenestenes plikter, og benyttes av helsepersonell både i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og i spesialisthelsetjenesten. Jeg har også gitt Helsedirektoratet i oppdrag å revidere og oppdatere pårørendeveilederen i henhold til ny kunnskap, nye krav og anbefalinger innenfor pårørendefeltet. Jeg har videre styrket tilskuddsordningen *Helhetlig støtte til pårørende med krevende omsorgsoppgaver* med 10 mill. kroner til 19,2 mill. kroner. Lærings- og mestringssentrene i spesialisthelsetjenesten inkluderer pårørende i flere kurs og pårørende som deltar på disse kursene er i hovedsak ektefelle/samboer/partner eller foreldre. Noen lærings- og mestringssentre har også egne mestringkurs rettet mot pårørende.

Vi har valgt å behandle habilitering i spesialisthelsetjenesten og i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og samhandling mellom nivåene, som del av Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Sammen med de nye rettighetene og pliktene for oppfølging av barn i den kommunale tjenesten, samt arbeider med oppfølging og ivaretagelse av pårørende, skal disse tiltakene bidra til å ivareta personer med behov for habiliteringstjenester og deres pårørende på en god måte.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol